

*Festschrift in Honor of Talat Tekin*  
İstanbul 2008, edited by Mehmet Ölmez  
*Türk Dilleri Araştırmaları* 18 (2008): 323-332

## **Bulgarcanın Ağızlarında Türkçenin Ağızlarına Ait Sözvarlığı**

Zühal Ölmez  
(İstanbul)

Türkçeden Bulgarcaya geçen sözcüklerle ilgili günümüze değin birçok çalışma yapılmıştır. Bunların bir kısmı kitap olarak, bir kısmı da dergilerde makale olarak yayınlanmış çalışmalardır. Her iki dil arasındaki sözcük alış-verişi, iki dilin köken bilgisiyle (etimoloji) ilgili olarak yapılmış sözlük ve kitap çalışmalarında daha net olarak görölmektedir.

2002 yılında bu konuda Alf Grannes, Kjetil Ra Hauge, Hayriye Süleymanoğlu tarafından “A Dictionary of Turkisms in Bulgarian” adlı ayrıntılı bir sözlük hazırlanmıştır. Çalışma 7427 madde başı, 3917 yanbiçimden oluşmaktadır. Madde başlarındaki her sözcüğün dilbilgisel türü belirtildikten sonra (ad, sıfat, belirteç vb.), terim olarak, hangi kategoride olduğu (yani folklore ait bir sözcükse *folkl.*, bitki ise *bot.* teknik terim ise *tech.* askerî terim ise *mil.*, ağızlara ait bir sözcük ise, *dial.*, vd. kısaltmasıyla) belirtilmiştir. İngilizce ve Bulgarca olarak her iki dilde anlam verildikten sonra sözcüğün farklı biçimleri varsa yine terim olarak niteliği belirtilerek bu biçimler yazılmıştır. Son olarak da Türkçedeki biçimi anlamı ve bu bilginin alındığı kaynak verilmiştir.

Sözlüğün tamamını incelediğimizde Türkçeden Bulgarcaya geçen sözcüklerin % 70'inin Bulgarcanın ağızlarına ait sözcükler olduğu ve Türkçede de ağızlarda yaşadığı göröldü. Tek tek sözcükler incelendiğinde bunların büyük bir kısmının anlamlarının da aynı olduğu, ancak kimi sözcüklerde anlamın değiştiği belirlendi. Alıcı ve verici olarak her iki

dilde de ağızlara ait malzeme daha çok olduğu için çalışmamızın temelini ağızlara ait malzemeyle oluşturduk. Malzeme iki açıdan değerlendirildi: 1. Sözcüklerdeki anlam değişimleri dilbilimsel açıdan ele alarak değişimin niteliği belirlendi; 2. Sözcüklerin kökeniyle ilgili verilen bilgiler de gözden geçirilerek bu konuda kimi önerilerde bulunuldu.

Sözcüklerin anlam açısından tarih boyunca gösterdikleri değişim, Eski Yunandan beri, düşünürlerin çok ilgisini çekmiştir. Kimi bilginler ise anlam değişmesi olarak nitelenebilecek olayların varlığını kabul etmemekte, bu terimin kullanılmasına da karşı çıkmaktadır. Bu konuda Doğan Aksan şunları söyler: “şurası kesindir ki, değişik bilginlerce nasıl değerlendirilmiş olursa olsun, anlam değişmesi dendiği zaman göndergeyle sözcük, daha doğrusu, gösterilenle gösteren arasında kurulmuş olan ilişkinin az çok değişmesi söz konusudur. Ancak bu değişme, genellikle, birbiriyle bağıntılı, birbirine yakın kavramlar arasında olmaktadır<sup>1</sup>. Anlam değişmesi, bir sözcüğün anlattığı kavramdan az ya da çok uzaklaşması, onunla uzak-yakın ilgisi bulunan, ya da hiç ilgisi bulunmayan yeni bir kavramı yansıtır duruma gelmesidir<sup>2</sup>.

Diller arasındaki sözcük alış-verişinin yanı sıra anlam alış-verişleri de olmuştur. Yine Aksan'ın verdiği bilgilere göre, genel adı ile diller arasındaki anlam alışverişi olayının ilk bakışta fazla göze çarpmadığı halde, derinliğine inildiği zaman büyük gerçekler taşıdığı görülmekte ve dillere oldukça büyük sayıda sözcük kazandırmaktadır<sup>3</sup>.

Bu bilgilere dayanarak bir dilden diğer dile geçen sözcükler arasındaki anlam değişmelerinin de önemli olduğu düşüncesinden hareketle Anadolu ağızlarından Bulgarcanın ağızlarına geçen sözcüklerdeki anlam değişmelerini dilbilimcilerin belirledikleri açılardan üç başlık altında inceledik: 1. Anlam daralması, 2. Anlam genişlemesi, 3. Başka anlama geçiş.<sup>4</sup>

### 1. Anlam Daralması: Sözcük anlattığı nesnenin bir bölümünü, bir

<sup>1</sup> D. Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)* 3, s. 214.

<sup>2</sup> D. Aksan, *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*, s. 118

<sup>3</sup> Doğan Aksan, “Anlam Alışverişi Olayları ve Türkçe”, s. 207.

<sup>4</sup> D. Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)* 3, s. 215

türünü anlatır duruma gelirse buna anlam daralması adı verilir<sup>5</sup>. Bu özelliği gösteren sözcükler şunlardır:

**balsara** (dial) “üzüm küfü, üzümün üzerindeki küf” (DTB, s. 22) Türkçedeki *balsıra* ile birleştirilmiş olan sözcükte, anlam daralması olmuştur. Türkçe **balsıra** “1. yaprakların üzerinde oluşan bir tür küf, 2. bir tür kuvvet helvası” anlamındadır (TüS. 1, 1998: 212). Anlam daralmış, sadece üzümde görülen küfü karşılar duruma gelmiştir.

Anadolu ağızlarında *basıra*, *balısıra*, *balsama* biçimlerinde de görülen sözcük, şu anlamlarda kullanılmaktadır: **balsıra I** 1. basıra (I), 2. Ormanlarda meşe ve gökçe ağaç yapraklarında geceleri inen tatlı su damlacıkları, 3. Peteklerin balı alındıktan sonra petekleri yıkayarak elde edilen sıvı bal, 4. Pekmezi çok kaynatarak elde edilen sıvı bal (DS II, s. 511)

**Basıra** 1. Bitki, bostan, meyve ağaçları ve bağlara zarar veren bir hastalık, külleme, 2. basra (I)-2, 3. Sisli havalarda veya sabahları yapraklar üzerinde meydana gelen nem, 4. Kanser hastalığı, 5. Kahverengi suyu olan ve yenilebilen sızdırılmış ağılı bal 6. Çamlarda bal yapan beyaz bir kurt (DS II, s. 541)

Tietze, sözlüğünde Anadolu ağızlarında kullanıldığını belirttiği sözcük için “bitkilerin külleme hastalığı” anlamını verir ve ‘guya tatlımsı olduğundan halk etimolojisiyle ilk hecesi bal olmuş’ açıklamasını yapar. (TETL, cilt:1, s. 273)

**dere-kalabak** (dial.) “öksürük otu” < *dere+kabalak* “dere+öksürük” (DTB, s. 65) ile birleştirilmiş olan sözcük, Türkçenin ağızlarında *dere kabalağı* biçiminde ve “su kenarlarında yetişen, yaprakları kabak yaprağına benzeyen yabani bir bitki” anlamındadır (DS IV, s. 1432). Anlam daralıp özel “bir ot, öksürük için kullanılan ot” anlamını almıştır.

**yekma** (dial) “boğaz enfeksiyonu” (DTB, s. 65). Türkçe *yak*-eyleminden getirilen sözcük, derleme sözlüğünde **yakma** “şarbon hastalığı” anlamındadır. Genel bir hastalık adı olan sözcük, sadece boğaz yanması için kullanılır duruma gelmiştir.

**kalak** (dial) “domuz burnu” Türkçe sözlükte “**kalak** *hlk.* “1. burun,

<sup>5</sup> D. Aksan, a. g. e. (1982), s. 215

burun ucu, 2. Gelin tacı, 3. Tezek yığını” anlamlarıyla yer alır (TüS. 2, 1998, s.1163). Ağızlarda on yedi farklı anlamda bulunan sözcük yaygın olarak “burun, burun ucu” anlamında kullanılmaktadır. (DS, VIII, s. 2608). Sözcük genel olarak “burun ve burun ucu” anlamında kullanılırken “domuzun burnu” anlamını kazanmıştır.

Andreas Tietze Anadolu Türkçesindeki Arapça ödünçleme konusunda yazdığı makalesinde sözcüğün Anadolu ağızlarındaki anlamları hakkında şu bilgileri verir: *galak, kalak* (Gaziantep), *kalak* (Urfa) ‘küçük taş, yapılarıdaki iki taş arasında kalan açıklığı kapatmak için kesilip hazırlanan taş; *galah* (Kars) ‘.....?’ Kalak (Van, Erzurum, Ağrı, Gümüşhane, Erzincan) ‘gübre yığını’4. Anlam gelişimi net değildir. Belki her iki şekil de buraya ait değildir’.<sup>6</sup>

Eren de Etimolojik sözlüğünde Tietze tarafından verilen bilgiyi benimsemiş ve sözcük hakkında aynı bilgileri vermiştir.<sup>7</sup>

**kesik** (dial). “1. silah deliği, 2. birleştirilmiş sulama hendeği” (DTB, s. 141). Türkçe “kesik, kesilmiş” ile birleştirilen sözcüğün Türkçenin ağızlarında “çukur, hendek” anlamına geldiği belirtilmiştir.

Anadolu ağızlarda **kesik (I)** 1. tarla, bağ, bahçe çevresine açılan hendek, ark, 2. Köye yakın tarla, bahçe, 3. Bağları ayıran çit, 4. Sebze bahçesi, 5. Tepelerin üzerindeki düzlük, 6. Çayırların kıyılarındaki bataklık, 7. Engebeli toprak (DS VIII, s. 2763) anlamlarında kullanılan sözcüğün Bulgarcadaki gibi “silah deliği” anlamı yoktur. Bu nedenle anlamın daralması biçiminde bir anlam değişmesi olmuştur. Sözcüğün ikinci anlamı ise her iki dilde de benzerlik göstermektedir.

**korkazan** (dial.) “daima ağlayan bebek” < (Tü.) *korkazan* (dial.) “çağlayan su” (DTB, s.152) biçiminde gösterilen sözcüğün DS’de *korkazan* biçiminin yanı sıra *korçan* biçimi de vardır: **korkazan** --- **korçan** “çağlayan, yüksekten akan su” (DS VIII, s. 2924). Büyük bir su çağlamasını anlatan sözcük, Bulgarcada sadece ‘bebeğin ağlaması’ anlamını kazanarak daralmıştır.

<sup>6</sup> Andreas Tietze, “Direkte Arabische Entlehnungen im Anatolischen Türkisch”, *Jean Deny Armağanı Mélanges Jean Deny*, Hazırlayanlar: János Eckmann, Agah Sırrı Levend, Mecdut Mansuroğlu, Ankara 1958, s. 255-335.

<sup>7</sup> Hasan Eren, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1999, s. 201

**lahum/lam** (dial.) madencilikte kullanılan patlayıcı madde (DTB, s.170), Türkçedeki “**lağım** Yun. *lakkoma* 1. Bir yerleşim merkezinde pis suların akıp gitmesi için yer altında açılmış kanal, geriz” (TüS. 2, 1448) sözcüğüyle birleştirilmiştir, burada da anlam daralması olmuştur. Tüneli açmak için kullanılan bir madde anlamını almıştır.

**piren** (dial.) yabanî gül kökü < *piren* (dial.) (DTB, s. 214) Sözcük Anadolu ağızlarında 1. süpürge otu, 2. hanımeline benzeyen beyaz çiçekli, güzel kokulu, kökünden kömür yapılan küçük bir ağaç” anlamındadır (DS IX, 3458).

Tietze Anadolu ağızlarındaki bu sözcüğün Yunancadan ödünçleme olduğunu belirtir<sup>8</sup>.

**uç** (dial.) “tütün bitkilerinin uç yaprakları” < Tü. *uç* “uç” (DTB, s. 270). Genel olarak “uç” anlamına gelen sözcük, “bir bitkinin yaprak ucu” anlamını almıştır.

**2. Anlam Genişlemesi:** Bir gösterge, temel anlam olarak bir nesnenin, bir işin bir bölümünü ya da bir türünü gösterirken zamanla o nesnenin bütünü, bütün türlerini anlatır duruma gelirse anlamı genişlemiş olur.

**danga** (dial.) salgın (DTB, s. 60). Türkçedeki *danga* ile birleştirilen sözcük, Türkçenin ağızlarında (*danga* III) “karnı şiş olan, hastalıklı” anlamındadır (DS IV, 1463). **Tietze'nin sözlüğündeki dang ile birleştirilebilir mi? başka yerde yok**

**yova** (dial.) “sahipsiz (evcil hayvanlar için), 2. işsiz, özgür (DTB, s. 109). Türkçede yine ağızlarda bulunan bu sözcük, şu anlamlarda kullanılmaktadır: **yova (I)** 1. iyesiz, sahipsiz (hayvan için), 2. Başiboş, evden, sürüden kaçma huyunda olan. (DS XI, s. 4300)

Bulgarcadaki ikinci anlam sözcüğün anlamının genişleyerek genel bir anlam kazandığını göstermektedir.

**mandiya** (dial.) köpek (DTB, s. 177). Ağızlarda yaşayan “kısa

<sup>8</sup> Andreas Tietze, “Griechische Lehnwörter im Anatolischen Türkisch”, *Wörterbuch der griechischen, slavischen, arabischen und persischen Lehnwörter im Anatolischen Türkisch – Anadolu Türkçesindeki Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler Sözlüğü*, Derleyen: Mehmet Ölmez, İstanbul 1999, **madde:** 228

bacaklı bir çeşit köpek” (DS IX, s. 3185) anlamındaki *mındı* ile birleştirilmiştir. Belli bir köpek cinsini anlatan sözcük, “köpek” anlamında kullanılan genel bir sözcük durumuna gelmiştir.

**tor** (dial.) “sürüklenen bütün ağlar”. Türkçede ağızlarda, halk ağzında kullanılan bu sözcük, “1. ince örgülü balık ağı, 2. İnce balık ağı gibi örülmüş para kesesi, 3. Saman taşırken kağrı arabasına takılan ot ve kendirle örülmüş ağ” (DS X, s. 3967) anlamlarındayken burada ağların genel adı olarak kullanılmıştır.

Eski Türkçeden beri dilimizde bulunan bu sözcük, Moğolca ve Macarcaya da geçmiştir<sup>9</sup>.

**3. Başka anlama geçiş:** Bir göstergenin eskisinden bambaşka yeni bir kavramı yansıtmaları söz konusudur.

Arapça, Farsça, Fransızca, Grek, Ermenice vb. kökenli olup da Türkçenin aracılığıyla Bulgarcaya geçen ya da Türkçe kökenli olan sözcüklerin çoğunda görülen bu anlam değişimi için birkaç örnek vermekle yetineceğim. Bu örneklerde de görüleceği gibi ödünç alan dilde sözcükler, başka bir kavramı ifade etseler bile geldikleri dillerdeki anlamdan tamamen farklı değildirlir. Yani aynı dil içerisinde görülen anlamın tamamen değişmesi, zıt ya da farklı bir anlam kazanması söz konusu değildir.

**can-cin** (dial.) “karanlıkta, geceleyin” anlamındaki bu sözcüğün ayrıca *cancun*, *cin-can* biçimleri de vardır (DTB, s. 67). Türkçede ağızlarda yaşadığı belirtilen bu sözcük için **can-cin (yok)** biçimi için “tek bir canlı yok” anlamı verilir. Ancak derleme sözlüğünde sadece **cin-can** “topla oynanan oyun” (DS III, s. 975) sözcüğü vardır. Bu nedenle burada başka bir anlama geçiş söz konusudur.

**kesim**<sup>2</sup> (dial.) dekorasyon, süs < Tü. *kesim* (dial.) boy, biçim (DTB, s. 142)’den getirilen sözcük için Derleme Sözlüğünde **kesim (II) [kesim çalım]** 1. Biçim, 2. Boy bos anlamı verilmiştir (DS, VIII, s. 2764). Anlamın tamamen değiştiği görülmektedir.

**kovalak** (dial.) 1. kalpsiz, merhametsiz, 2. cimri < Tü. *kovalak* kibirli kişi, ahmak, budala (DTB, s. 148).

<sup>9</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Eren, *a.g.e.*, s. 413 ve *TMEN* II § 954

Türkçede sadece ağızlarda bulunan sözcük sözlükte “serssem, avanak” anlamındadır. (DS VIII, s. 2938). Burada da anlamın tamamen farklılaştığını görüyoruz.

**kukuç** (dial.) duman ağacı < Tü. *guguç* (dial.)/*kukuç* (dial.) (DTB, s. 155). Sözcük, Derleme Sözlüğünde şu biçimlerde görülür:

**guguç** (dial.) şeftali çiçeği (DS VI, s. 2189).

**kukuçi** (dial.) olmamış meyve, servi ağacının meyvesi (DS VIII, 2992). Bu sözcükte de anlam yakın da olsa bir anlam değişimi söz konusudur.

Bunların dışında kimi sözcüklerde ise, Türkçedeki eylemden yeni sözcükler türetilmiştir. Türetilen bu sözcükler Türkçede olmayan sözcüklerdir. Örneğin;

**kızmi** (dial.) “elbise pilesi” sözcüğü Tü. *kıs-* eylemi ile birleştirilmiştir. Tü. *kıs-*’ın ‘kısaltmak’ anlamıyla birleştirilmiştir.

**saraliya** (dial.) helezon biçimindeki baklava < Tü. *sarılı* sözcüğü ile birleştirilen bu sözcük de *sar-* eylemiyle ilgilidir. Ayrıca burada Türkçedeki *sarılı* sözcüğünün özel bir anlam kazanmış olduğunu da görüyoruz.

Sözcüklerin ödünç alınırken asıl dildeki anlamlarını korudukları gibi farklı boyutlardaki değişimlerin Türkçenin ağızlarından Bulgarcanın ağızlarına geçen sözcükler arasında da olduğunu örneklerle gördük. Sözcüklerin kökleri konusunda verilen bilgileri incelediğimiz zaman Türkçeden geçtiği belirtilen kimi sözcüklerin kökeni hakkında verilen bilgileri kimilerinin gözden geçirilmesi ve tartışılması gerekliliği ortaya çıktı.

Sözlükte Türkçeden Bulgarcaya geçtiği belirtilen *koçmar* sözcüğü, “çoban, koç çobanı” olarak anlamlandırılmış ve “*koç-* kucaklamak” eyleminden geldiği belirtilmiştir. Ancak bu sözcüğün etimolojik olarak “kucaklamak” anlamındaki \**kūç-* (koç- değil!) ile ilgisi yoktur. *Koçmar* sözcüğünün Türkçedeki, daha doğrusu yaşadığı ağızlardaki anlamı “bir çeşit iri kertenkele”dir (DS VIII, s. 2895). Sözcüğün anlamsal açıdan Türkçedeki “koçmar” sözcüğü ile ilgisi yoktur. Bu sözcüğü, Türkçedeki *koçmar* ile birleştirirken “dövüş için yetiştirilmiş iri koç” anlamındaki *koçkar* ile karıştırılmış olduğu da akla gelen ihtimallerden biridir.

“Güvenilmez, kaprisli, yüzeysel kişi” anlamındaki *alapır* sözcüğü, Türkçenin ağızlarında yer alan *yalabır* (dial.) “parlak” sözcüğüyle birleştirilmiştir (DTB, s. 6). DS’de *yalabır* sözcüğü *yalabık* I ile birleştirilmiştir (DS XI, s. 4133). *Yalabık* sözcüğünün anlamı “cılalı, parlak, düzgün, ışıldak”tır. Derleme sözlüğünde yer alan bu bilgiden yola çıkarak *yalabır* ile *yalabık* sözcüklerinin aynı anlamlarda iki ayrı sözcük olduğu ve birbirlerinin yerine kullanıldıkları noktasından yola çıkarak, *alapır*’ın soru işaretli olarak yine Derleme Sözlüğünde bulunan başka bir sözcük olan *yalabık* III “kaypak, iki yüzlü” sözcüğü ile (anlam daha uygun olduğu için) birleştirilebileceği görüşündeyim.

?y’*mak* (dial.) “koyun ya da keçi sürüsü” sözcüğü ise soru işaretli olarak Türkçe “toplanma, toplantı” anlamı verilen *yığnak* ile birleştirilmiştir (DTB, s. 111), ancak Ne ölçünlü Türkçede ne de Anadolu Ağızlarında bu anlamda böyle bir sözcük yoktur. Bu sözcüğü Türkçede ağızlarda bulunan “koça gelmiş koyunlar, koçun ya da keçinin başına toplanmak” anlamındaki *yınak* (DS XI, s. 4273) ile birleştirmek daha doğrudur.

“sümüklü böcek, tembel ve yavaş yürüyen insan ya da at” anlamındaki *luluk* sözcüğü de “yolunmuş, saçsız” anlamındaki *yoluk* ile birleştirilmiştir (DTB, s. 173). Anlam açısından pek mümkün görünmeyen bu sözcüğü, yine ağızlarda bulunan *luk* ya da *uluk* ile birleştirebiliriz. Çünkü, Anadolu ağızlarında *luk*, “çelimsiz, konuşmasını giyinmesini bilmeyen” (DS IX, s. 3293) anlamındadır. Bu sözcük anlam açısından *yoluk*’tan daha yakın görünmektedir.

Ayrıca Türkiye Türkçesinin ağızlarında “miskin, tembel, pasaklı” anlamında bir *uluk* sözcüğü vardır (DS XI, 4034). *Luluk*, bu sözcükle de ilgili olabilir, ancak *yoluk*’la birleştirilmesi doğru değildir.

*tulup* (dial.) sözcüğünün anlamı ise, “şişman kişi” olarak verilmiş ve Türkçenin ağızlarında bulunan “yumuşak tüy, işlenmemiş pamuk” anlamındaki *tulup* ile birleştirilmiştir (DTB, s. 253).

Anadolu Ağızlarında **tulup** (I) 1. Atılmış, eğrilmeye hazırlanmış, top biçiminde yün ya da pamuk, 2. pamuk, 3. Çekirdekli pamuk (DS X,

3989) biçiminde yer alan sözcük, Türkçeye Rumcadan geçmiştir<sup>10</sup>. Görüldüğü gibi Türkçedeki *tulup* ile Bulgarcadaki *tulup* anlam açısından örtüşmemektedir. Anadolu ağızlarında “tombul, şişman” anlamında *tuluk* sözcüğü bulunmaktadır (DS X, s. 3988). Bulgarcadaki “şişman” anlamındaki *tulup*, Anadolu ağızlarındaki *tuluk* ile ilgili olabilir.

“yoğurt mayası” anlamındaki *çaladçak* sözcüğü Türkçe *çalmak* eyleminden getirilmiştir (DTB, s. 278). Sözcüğün köken olarak *çal-* eyleminden geldiği kesindir, ancak türemiş biçim olan *çalacak* da Anadolu ağızlarında vardır: *çalacak* (dial.) yoğurt mayası (DS III, s. 1047). Bu nedenle sözcüğün bu biçimden alıntı olduğu belirtilmeliydi.

“bahçe çiçeği çeşidi” anlamındaki *tug* (dial.) sözcüğü ise, Türkçe “at kuyruğu” anlamındaki *tuğ* ile birleştirilmiştir. (DTB, s. 253) Ancak ne ölçünlü Türkçede ne de ağızlarda bu anlamda bir *tuğ* sözcüğü bulunmamaktadır. Bu sözcüğü de ağızlarda bulunan “kamışın tepesindeki püskül” anlamındaki *tuğ* IV (DS X, s. 3986) sözcüğüyle birleştirmek gerekir.

Sonuç olarak Türkçeden Bulgarcaya geçen sözcüklerde, ödünçleme olayında her dilde görülen anlam değişikliklerinin gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Bu ödünçlemelerin hangi sözcükler arasında olduğu ve veren dildeki sözcüklerin doğru tesbiti de kökenbilgisi çalışmalarında önemli bir noktadır.

## KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 3*, Ankara 1982

—, *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*, Ankara 1978<sup>2</sup>

—, “Anlam Alışverişi Olayları ve Türkçe”, *TDAY-Belleten 1961*, Ankara 1962, s. 207-273.

DTB = Grannes, Alf, Kjetil Ra Hauge, Hayriye Süleymanoğlu, A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, Oslo 2002.

Eren, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1999.

<sup>10</sup>

Ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Eren, *a.g.e.*, s. 418 ve Tietze Gr I, 258

- TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü II, Ankara 1965.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü III, Ankara 1968.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü IV, Ankara 1969.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü VI, Ankara 1972  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü VII, Ankara 1974.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü VIII, Ankara 1975.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü IX, Ankara 1977.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü X, Ankara 1978.  
TDK Yayınları, Derleme Sözlüğü XI, Ankara 1979.
- Tietze, Andreas, “Griechische Lehnwörter im Anatolischen Türkisch”,  
*Wörterbuch der griechischen, slavischen, arabischen und  
persischen Lehnwörter im Anatolischen Türkisch – Anadolu  
Türkçesindeki Yunanca, İslavca, Arapça ve Farsça Ödünçlemeler  
Sözlüğü*, Derleyen: Mehmet Ölmez, İstanbul 1999: .
- Tietze, Andreas, “Direkte Arabische Entlehnungen im Anatolischen  
Türkisch”, *Jean Deny Armağanı Mélanges Jean Deny*,  
Hazırlayanlar: János Eckmann, Agah Sırrı Levend, Mecdut  
Mansuroğlu, Ankara 1958, s. 255-335.
- TMEN II = Gerhard Doerfer, *Türkische und Mongolische Elemente im  
Neupersischen*, Wiesbaden 1965.
- Tüs = *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, 9. Baskı, Ankara 1998.